

บทบาทและผลกระทบของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในประเพณีและวัฒนธรรม 12 เดือนของกลุ่มชาติพันธุ์ พื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญวรัตน์ แจ่มใส และคณะ*
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

บทนำ

บทความนี้ถอดความมาจากรายงานวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและชุมชน และทัศนคติที่มีต่อวัฒนธรรมการดื่มของกลุ่มชาติพันธุ์ลาว กูย และ เขมร : กรณีศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอภาพรวม สถานการณ์ บทบาทและผลกระทบของสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี 12 เดือนของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน ท่ามกลางทิศทางกระแสการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ในยุค Thailand 4.0 โมเดลที่เน้นการขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมาย "มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน" ตามแนวคิดของ คสช.

ในขณะที่สถานะของประเทศในด้านสังคม ยังพบว่าคนไทยยังคงมีปัญหาในหลายด้านรวมทั้งปัญหาด้านสุขภาวะอนามัย โดยปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการบริโภคยาสูบและแอลกอฮอล์ รวมถึงการกินอาหารที่ไม่ดีต่อสุขภาพ และมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอ (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. 2557. ออนไลน์) ประชาชนไทยทั่วทุกภูมิภาค ในปัจจุบันล้วนมีความนิยมและมีพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลสำคัญและวาระ ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ตนเองและผลกระทบต่อบุคคลอื่น และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น และแทรกซึมอยู่ในสังคมทุกแห่งทั้งสังคมเมือง และสังคมชนบทจากรายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2558 ในกลุ่มประชากร ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบว่ามีผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จำนวนประมาณ 17.7 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.3 (เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู และคณะ. 2558. 2-12) ขณะที่จังหวัดศรีสะเกษ มีสถิติการดื่มของกลุ่มประชากรวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงอายุ 15-19 ปี อยู่ในระดับมากที่สุดในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 25.1%ของประเทศ (สุรศักดิ์ ไชยสงค์ และคณะ. 2556: 14) สาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในจังหวัดศรีสะเกษมาจากวิถีชีวิต วัฒนธรรมและบริบทสภาพพื้นที่ที่เอื้อให้ประชาชนในชุมชนมีความเสี่ยงในการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหาแนวทางในการป้องกันปัญหาดังกล่าวมิให้มีแนวโน้มรุนแรงมากยิ่งขึ้น

*อาจารย์ประจำ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

E-mail address : thanwarut2010@hotmail.com

บริบทพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ (วัฒนธรรม ประเพณี)

จังหวัดศรีสะเกษ ถือเป็นในเขตพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยมีอาณาเขตติดกับราชอาณาจักรกัมพูชา มีอาณาเขตรวม 127 กิโลเมตร (สำนักงานจังหวัดศรีสะเกษ. 2560) บริบทและจุดเด่นของพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ นั่นคือ มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนชาติพันธุ์กวย (ส่วย) เขมร และลาว นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแรงงานข้ามชาติปะปนในบางพื้นที่ ด้วยสภาพภูมิศาสตร์และบริบทของชุมชนตามแนวชายแดนจึงมีความแตกต่างกันในด้านสังคม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา และวิถีชีวิต ส่งผลต่อปัญหาที่หลากหลาย โดยเฉพาะปัญหาด้านสุขภาพ รวมทั้งคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่บางส่วนตกต่ำเนื่องจากไม่มีที่ดินทำกิน ไม่มีอาชีพ รายได้น้อย ไม่พอเลี้ยงชีพ และ ขาดความรู้และทักษะที่เหมาะสมในการดูแลสุขภาพ

บทบาทสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเพณี 12 เดือนของกลุ่มชาติพันธุ์

บริบทพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรมการดำรงอยู่ของประชาชนในพื้นที่ที่คล้ายกับพื้นที่ชนบท จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลพบว่าวัฒนธรรมประเพณีในรอบ 12 เดือน ของชุมชนพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ บุญปีใหม่ ในเดือนมกราคม พิธีกรรมการรำแม่ต “เรือมมะมั่วด” ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ส่วนใหญ่จะเริ่มทำในเดือนกุมภาพันธ์ และในกลุ่มชาติพันธุ์กวย(ส่วย) จะเรียกว่า “ราสะเอง” เป็นพิธีกรรมที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการพึ่งพาสิ่งลี้ลับ วิญญาณของบรรพบุรุษ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และในเดือนเมษายนมีบุญสงกรานต์ งานบวช งานแต่ง บุญบั้งไฟ และการไหว้ศาลปู่ตาเดือนสาม และ แขนงโหนดา (การไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ) ในเดือน 10 ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร และพิธีกรรมวันสารทเดือนสิบซึ่งเป็นประเพณีสำคัญของกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่ชายแดน ที่จำเป็นต้องจัดขึ้น และที่ขาดเสียมิได้คือ การจัดหาเครื่องไหว้บูชา อันประกอบด้วย อาหารคาวหวาน ผลไม้ ผ้าแพร เครื่องนุ่งห่ม ดอกไม้ธูปเทียน และสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเมื่อประกอบพิธีกรรมเสร็จสิ้นบรรดาบุตรหลานก็จะนำเครื่องไหว้ดังกล่าวไปรับประทานรวมทั้งสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งมงคลแก่ชีวิตและครอบครัว

การดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มิได้มีเพียงแต่การดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของไหว้บูชาเท่านั้น แต่หากเป็นการดื่มตามปกติวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ชายแดน เพราะเป็นพื้นที่ชนบท ความเชื่อวิถีชีวิต และการพึ่งพาสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงหนีไม่พ้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการดื่มสุราและ

เครื่องตีมแอลกอฮอล์ช่วยให้วัยแรงงานมีความตื่นตัวกระฉับกระเฉงมีกำลังและทำงานได้ดี และช่วยให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายไม่ปวดเมื่อย สุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ช่วยเจริญอาหารโดยเฉพาะอาหารคาวหรือปรุงจากเนื้อสัตว์สุกๆดิบ สุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์สามารถนำไปหมักกับสมุนไพรเป็นยาตองเหล้าสมุนไพรได้ หรือรักษาโรคได้บางโรค การเลี้ยงต้อนรับสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์แก่แขกผู้มาเยือนเป็นการแสดงความมีน้ำใจของผู้ให้ และสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์เป็นเสมือนเครื่องตีมที่จะต้องนำไปถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์เมื่อทำกิจกรรมในป่า หรือในพิธีกรรมต่างๆ เพราะถือว่าเป็นเครื่องตีมศักดิ์สิทธิ์ซึ่งยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติมาแต่ในอดีต ดังนั้นสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์จึงผูกพันกับวิถีชีวิตคนในพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษมาโดยตลอด

ผลกระทบและแนวทางการลดพฤติกรรมการตีมสุรา และเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์พื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ

สถานการณ์การตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ปัจจุบันนี้ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ประจำ ในขณะที่บางพื้นที่บางชุมชนมีความพยายามในการสร้างแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพฤติกรรมการตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์และสร้างทัศนคติความเชื่อบนฐานความเป็นจริงเกี่ยวกับโทษและอันตรายของสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในพื้นที่รวมทั้งชุมชนเพื่อสร้างความรู้ และให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณและโทษของสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ เพราะผลกระทบจากการตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ที่ปรากฏชัดเจน ได้แก่ ความบกพร่องทางสติปัญญาและการเคลื่อนไหว เส้นเลือดในสมองแตก มีบาดแผลจากการหกล้มและอุบัติเหตุ ความผิดปกติต่อเด็กในครรภ์ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ศักยภาพในการทำงานลดลง ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอื่นๆ (กรมสุขภาพจิต.ออนไลน์ เข้าถึงข้อมูลได้ที่ <https://www.dmh.go.th/contact>)

แนวทางในการสร้างองค์ความรู้และลดพฤติกรรมการตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์มีความจำเป็นโดยทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน อาทิ การสร้างเกราะป้องกันเด็ก เยาวชน การสร้างความตระหนักรู้คุณและโทษในการตีมสุราและเครื่องแอลกอฮอล์ การกำหนดข้อตกลงหรือมาตรการในชุมชนเพื่อลดการตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน และผู้นำศาสนาต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้สุราสุราและเครื่องแอลกอฮอล์ประกอบพิธีเช่นไหว้ต่าง ๆ เพื่อให้เด็ก เยาวชน ชุมชนเกิดความเข้าใจและยังคงสืบสานประเพณีอันดีงามของชุมชน การจัดทำแผนงานเชิงรุกในการป้องกัน ลด และยุติพฤติกรรมการตีมสุราและเครื่องแอลกอฮอล์ในช่วงเทศกาล วันสำคัญๆ ต่าง ๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการตีมสุราและเครื่องตีมแอลกอฮอล์ในชุมชนได้อย่างยั่งยืน